

บทที่ 3
การวางแผนส่วนกลาง
(Central Planning)

บทที่ 3

การวางแผนส่วนกลาง

(Central Planning)

ความนำ

การวางแผนมี 2 รูปแบบ การวางแผนทางตรง ทางอ้อม จุดประสงค์หลักของการวางแผน มุ่งพัฒนาให้ระบบเศรษฐกิจมีการจ้างงานเต็มที่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจระบบทุนนิยม รูปแบบการวางแผนจะเป็นไปโดยทางอ้อมมีการอาศัยกลไกราคาในท้องตลาด

สาระสำคัญ

1. จุดมุ่งหมายของการวางแผนจากส่วนกลาง เพื่อการพัฒนาและการขยายตัว ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
2. บทบาทของรัฐต่อการวางแผนจากส่วนกลาง
3. นักวางแผนมีความจำเป็นต้องรอบรู้บางประการ เพื่อจะได้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้
4. องค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผน
5. หน้าที่ของการวางแผนส่วนกลาง
6. เงื่อนไขที่จะทำให้ การวางแผนจากส่วนกลางสัมฤทธิ์ผล
7. รูปแบบของบัญชีแจกจ่ายทรัพยากร

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 3 จบแล้ว นักศึกษาสามารถที่จะแสดงพฤติกรรม

1. เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการวางแผนส่วนกลาง (Central Planning) เพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ
2. สามารถวิเคราะห์เหตุใดบทบาทของรัฐจึงมีความสำคัญต่อการวางแผน
3. มีความจำเป็นอย่างไที่นักวางแผนจะต้องรอบรู้การใดบ้าง
4. สามารถวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผน
5. อธิบายหน้าที่ของแผนส่วนกลาง
6. วิเคราะห์แยกประเด็น เงื่อนไขที่จะทำให้แผนส่วนกลางสัมฤทธิ์ผล

การวางแผนส่วนกลาง (Central Planning)

การวางแผนจากส่วนกลางเริ่มจะเด่นชัดเมื่อประเทศรัสเซียเปลี่ยนรูปแบบการปกครองเป็นแบบสังคมนิยมแบบบังคับ ส่วนกลางจะเป็นผู้จัดสรรปัจจัยการผลิตให้เกิดความสมดุลกัน

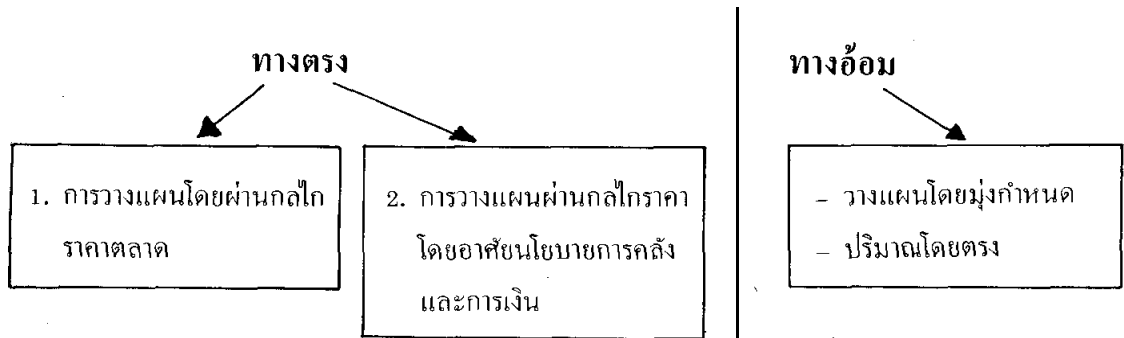
ปัจจุบันประเทศที่มีการวางแผนจากส่วนกลาง (Central Planning) ได้กลายเป็นหลักและวิธีปฏิบัติ ได้แก่ ประเทศเนเธอร์แลนด์ สแกนดิเนเวีย ฝรั่งเศส จุดมุ่งหมายของการวางแผนจากส่วนกลาง มุ่งพัฒนาอัตราการขยายตัวและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มุ่งให้ระบบเศรษฐกิจมีการจ้างงานเต็มที่ การจะบรรลุผลตามแผนเศรษฐกิจส่วนกลางที่ได้วางไว้ขึ้นอยู่กับชนิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ได้วางไว้ภายใต้การปกครองรูปแบบสังคมนิยม สังคมนิยมประชาธิปไตย ถ้ารูปแบบเศรษฐกิจเป็นแบบทุนนิยม แผนที่ออกมาจะเป็นในรูปแบบแผนของการชี้แนะ (indicative planning) มากกว่า สร้างแบบขึ้นมาได้บังคับต้องเป็นไปตามแผนเพียงแต่เป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ต้องการให้การเจริญเติบโตเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีสมดุล ระบบทุนนิยมจะรวบรวมข่าวสารข้อมูลจากหน่วยผลิตทุกระดับเข้าไว้ด้วยกันเพื่อเป็นข้อมูลที่ต้องการ เพื่อการตัดสินใจที่จะวางแผนการผลิต การลงทุนในอนาคตได้

การวางแผนจากส่วนกลางเป็นความตั้งใจที่จะให้เกิด ความกลมกลืน ความประสานงานระหว่างหน่วยผลิตกับการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจของตน รัฐบาลกลางจะรวบรวมข้อมูลทางเศรษฐกิจที่ได้มาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็นการลงทุน การบริโภค การเคลื่อนไหวของสถานะตลาด ดัชนีราคาสินค้า รัฐบาลสามารถจะชี้แนะปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ถ้าการกระทำเช่นนี้ประสบผลสำเร็จก็ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจที่เกิดการประหยัดต้นทุน ไม่เกิดความซ้ำซ้อน (overlap) ในแต่ละหน่วยงานอันจะเกิดการไม่ประหยัดทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น

บทบาทของรัฐ : การวางแผนส่วนกลาง

รัฐมีหน้าที่ในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และโดยทั่วไปจะถือเป็นหน้าที่ของรัฐบาล รัฐจะเข้ามากำหนดแบบแผน ระยะเวลาการวางแผนโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการวางแผนเพื่อกำหนดวิถีทางในอนาคตของระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น อำนาจการตัดสินใจของรัฐนับได้เป็นสิ่งสำคัญ การบริหารงานแบบรวบอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง (centralization) รัฐจะดำเนินการโดยขอความร่วมมือจากภาคเอกชนรูปแบบการวางแผนจะเป็นในรูปแบบแผนชี้แนะ (indicative planning) เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการผลิต มุ่งส่งเสริมอัตราความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ สร้างความมั่นใจให้แก่วงการธุรกิจ ลดภาวะการเสี่ยงภัย

ระบบทุนนิยมปกติจะใช้กลไกราคา (price mechanism) เป็นเครื่องมือในการจัดสรรปัจจัยการผลิต แต่ถึงอย่างไรประเทศทุนนิยมบางประเทศอาศัยการวางแผนส่วนกลาง (Central Planning) เป็นเครื่องมือในการดำเนินเศรษฐกิจ โดยทั่วไปการวางแผนจะมี 2 ลักษณะคือ การวางแผนทางตรงกับทางอ้อม

เป็นการวางแผนในลักษณะมีการกำหนดเป้าหมาย มีการใช้กลไกราคา (price mechanism) เป็นเครื่องมือการแจกจ่ายทรัพยากรที่กล่าวกันว่าเป็นการวางแผนทางอ้อม เพราะอาศัยนโยบายการคลังในการเพิ่มและลดราคาสินค้า โดยใช้วิธีการเก็บภาษี

ตัวอย่างได้แก่ ประเทศรัสเซีย รัฐบาลกลางจะเป็นผู้เข้าควบคุมระบบเศรษฐกิจ โดยการออกคำสั่งจะกำหนดปริมาณการผลิตการแจกจ่ายการผลิตอย่างชัดเจน

ระบบเศรษฐกิจที่มีการวางแผนจากส่วนกลาง มีรูปร่างคล้ายปีรามิดหรือสามเหลี่ยม ตอนปลายบนจะมีลักษณะเรียวเล็ก ฐานกว้างใหญ่ปลายสุดของเจดีย์คือนักบริหาร ที่ทำหน้าที่ควบคุมปริมาณการผลิตสินค้า มีวิธีการผลิตให้ดำเนินไปตามแผนที่ได้วางไว้ ส่วนฐานของเจดีย์หรือปีรามิดหมายถึงหน่วยผลิตของหน่วยผลิตต่าง ๆ ทำหน้าที่ดำเนินการผลิตให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

สิ่งที่นักวางแผนควรรอบรู้เพื่อจะได้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

1. จัดความพึงพอใจของรัฐ (state preference) เป็นประเด็นที่สำคัญ หน่วยผลิตจะต้องรับรู้จะได้สามารถกำหนดได้ว่า จะทำการผลิตสินค้าอะไรบ้างเป็นจำนวนเท่าใด สินค้าชนิดใดสามารถใช้ปัจจัยการผลิตชนิดใดมาทดแทนกันได้ สินค้าอะไรที่สังคมต้องการมากที่สุด

2. จัดความสามารถของหน่วยผลิต (Physical Capacity) โดยจะต้องรู้ถึงขีดความสามารถทางการผลิต จำนวนแรงงาน วัตถุดิบ

3. บรรดาสินค้าทั้งหมดที่จะทำการผลิต จะต้องมีการใช้ปัจจัยการผลิตอะไรบ้าง เป็นปริมาณเท่าใด ปัจจัยการผลิตแต่ละอย่างสามารถใช้ทดแทนกันได้มากน้อยเพียงใดหรือ ต้องใช้ควบคู่กันไป

3.1 องค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผน ประกอบด้วย

1. การกำหนดเป้าหมายทางเศรษฐกิจ
2. วิธีการที่จะดำเนินให้บรรลุเป้าหมาย
3. กรรมวิธีในการจัดสรรปัจจัยการผลิตต่างๆ อาทิเช่น แรงงาน ทุน เพื่อดำเนินการผลิต

ถ้าเป็นการวางแผนในประเทศสังคมนิยม นั่นคือบรรดาประเทศสังคมนิยม เหล่านั้นอาศัยขบวนการทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมทั้งการผลิต การแจกจ่ายปัจจัยการผลิต การลงทุน การบริโภค

3.2 หน้าที่ของ **Central Planning**

จะทำหน้าที่รับผิดชอบในสิ่งต่อไปนี้

1. การกำหนดมาตรฐานที่จะนำมาใช้ในการคำนวณข้อมูลทางเศรษฐกิจ เพื่อช่วยการตัดสินใจทางเศรษฐศาสตร์
2. กำหนดเป้าหมายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่ต้องการ เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผน
3. ทำหน้าที่ประสานงาน เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่ามีความสอดคล้องกัน
4. กำหนดวิธีที่เหมาะสมจะให้แผนสัมฤทธิ์ผล
5. คอยปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไข ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
6. คอยควบคุมให้ระบบเศรษฐกิจดำเนินไปตามลำดับความสำคัญที่พรรคคอมมิวนิสต์ได้กำหนดไว้

ระยะเวลาของแผน

แผนเศรษฐกิจถ้าแบ่งตามเวลาจะได้ 3 ระยะ

1. ระยะยาว (Long Term)

(Perspective) โดยจะกำหนดเวลาประมาณ 15-20 ปี

(Horizon plans)

แผนนี้ได้แก่ แผนโครงสร้างระดับชาติ ปัญหาต่างๆ เป็นปัญหาระยะยาวทั้งสิ้น

2. แผนระยะกลาง (Medium-term plans)

ระยะเวลาของแผนอยู่ระหว่าง 6-7 ปี แผนกลางนี้ถือเป็นแผนที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นแผนที่เกี่ยวข้องกับขีดความสามารถและอัตราการผลิตของอุตสาหกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยจะมีการขยายรายละเอียดของแผนระยะยาว แนวทางการปฏิบัติ เพื่อที่จะให้แผนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

3. แผนระยะสั้น (Short term or operational plans)

ระยะเวลาของแผน 2 ปี 1 ปี หรือ 5-6 เดือนก็เป็นได้ แผนระยะสั้นจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการผลิตในปัจจุบันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระยะสั้น ๆ

ปัจจุบันบางประเทศในยุโรปตะวันออกได้แก่ ยูโกสลาเวีย บุลกาเรีย เช็กโกสโลวาเกีย ฮังการี เริ่มหันมาสนใจให้ความสำคัญกับแผนระยะกลาง และระยะยาว มากกว่าแผนระยะสั้น บางแห่งเลิกใช้แผนระยะสั้น

3.3 ผู้มีบทบาทในการกำหนดรายละเอียดของแผน

ผู้มีบทบาทในการกำหนดรายละเอียดของแผนคือ ร.ม.ต. กระทรวงต่างๆ จะมาทำหน้าที่รายละเอียดของแผน ฝ่ายผลิตจะมีบทบาทมากขึ้นทีเดียว ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละประเทศมีการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางมากขึ้นเพียงใด ถ้าระบบเศรษฐกิจเป็นลักษณะแบบ **Centralization** อย่างแท้จริง การดำเนินการแผนเศรษฐกิจ และรายละเอียดต่างๆ ของแผนจะถูกกำหนดโดย “องค์กรวางแผนส่วนกลาง” หน่วยผลิตจะไม่มีอิทธิพลหรือบทบาทใด ๆ ในการวางแผน นอกจากทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่ตัวผู้บริหารการวางแผนเท่านั้น ก็จะมีลักษณะเป็นแบบ **Top down**

ในปัจจุบัน ผู้บริหารเริ่มจะมีการบริหารด้านการวางแผนแบบ **bottom up** คือการใช้แผนที่ถูกกำหนดมาจากข้างล่างแทน โดยให้อำนาจแก่หน่วยผลิต เพื่อทำหน้าที่ในการเสนอแผนนั้น เรียกว่า **Counter-plans** สำหรับระบบสังคมนิยมเสรี ได้แก่ ยูโกสลาเวีย มีการวางแผนแบบกระจายอำนาจออกจากส่วนกลาง “**Decentralization Planning**” หรือที่รู้จักกันในนาม **Horizontal** หรือ **Demand Planning** ลักษณะของแผนจะเป็นแบบมีการประสานงานติดต่อกันเองระหว่างหน่วยผลิตอิสระต่างๆ โดยมีองค์กรวางแผนเป็นแกนกลางช่วยติดต่อประสานงาน และในขณะเดียวกันจะมีแผนระดับชาติคอยช่วยชี้แนวทางในการปฏิบัติอีกด้วย

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เริ่มนิยมนำออกมาใช้มากขึ้น ได้แก่ เช็กโกสโลวาเกีย เยอรมันตะวันออก ฮังการี

3.4 เงื่อนไขที่จะทำให้ Central Planning บรรลุผลสำเร็จได้นั้น จะต้อง

- ก. รัฐบาลต้องรอบรู้ทุกอย่าง (omniscient government) ในการตัดสินใจทางเศรษฐศาสตร์ทุกอย่าง
- ข. การตัดสินใจของรัฐจะต้องถูกนำมาเขียนลงในแผนอย่างละเอียด ผู้บริหารจะได้ส่งต่อไปให้หน่วยผลิตได้ผลิตตาม
- ค. การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต จะต้องได้รับคำสั่งจากรัฐบาลก่อน
- ง. มีความรู้และความเข้าใจเป็นอย่างดีต่อคำสั่งที่ได้ส่งลงมา
- จ. หน่วยผลิตทุกหน่วยจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด
- ฉ. หน่วยผลิตทุกหน่วยจะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จนบรรลุผลสมบูรณ์ตามแผนที่ได้วางไว้

ก. การที่รัฐบาลจะเป็นในลักษณะรอบรู้ทุกอย่าง (omniscient government) ได้จะต้องมีลักษณะเป็นแบบประชาธิปไตย ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้ ถ้ามีการปกครองแบบ command ย่อมเป็นการยากที่จะดำเนินให้ถูกลงเป็นผลสำเร็จได้

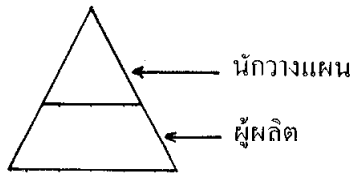
ถ้ารัฐบาลในระบบสังคมนิยม สามารถดำเนินการ 6 ข้อตามที่กล่าวมานี้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้การวางแผนเศรษฐกิจสามารถบรรลุถึงแผนเศรษฐกิจที่ได้วางไว้ทุกประการ และได้ผลดีกว่าเมื่อนำไปเปรียบกับระบบทุนนิยม ดังนั้น แผนที่วางไว้จึงเปรียบเสมือนมีมือเทวดา “The Perfectly Visible Hand”***

แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นการยากที่เงื่อนไข 6 ประการ จะบรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะข้อ ก ดังนั้น ระบบเศรษฐกิจที่มีการวางแผนจากส่วนกลางที่ตั้งเงื่อนไขไว้ 6 ประการข้างต้นจึงเป็นเพียง “แผนแบบอุดมคติ” เท่านั้น ในโลกแห่งความเป็นจริงแผนในอุดมคติจะไม่มีวันเกิดขึ้นเช่นเดียวกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์

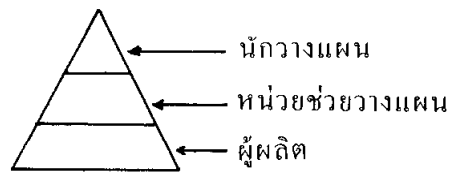
การวางแผนในโลกแห่งความเป็นจริง (Imperfect Visible Hand)

การวางแผนย่อมจะมีอุปสรรคต่าง ๆ เกิดขึ้น ย่อมทำให้แผนนั้นไม่สมบูรณ์แบบไปได้ ลักษณะของแผนจะต้องมี “หน่วยช่วยวางแผน” ทำหน้าที่ช่วยอยู่ระหว่างกลาง

แผนในอุดมคติ

แผนในโลกแห่งความเป็นจริง

ทางที่จะบรรลุให้แผนสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยผู้ช่วยได้แก่ “หน่วยช่วยวางแผน”

1. การรวบรวมตัวเลขจากหน่วยต่างๆ เป็นเรื่องละเอียด เป็นงานใหญ่ จะต้องเสียเงินในการเก็บรวบรวมตัวเลข คำนวณ และมีการวิเคราะห์อย่างละเอียด และเขียนลงเป็นแผนอย่างละเอียด เพื่อดำเนินการปฏิบัติ

2. นักวางแผนมิได้เป็นผู้รอบรู้ไปทุกอย่าง omniscient

3. หน่วยผลิตบางครั้งจะพบอุปสรรคมีปัญหาทั่วไป ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งที่นักวางแผนส่งลงมาก็ได้

ดังนั้น “หน่วยช่วยวางแผน” จะช่วยทำหน้าที่ดังกล่าว

- รวบรวมข่าวสาร, ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ
- เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดหน่วยคำสั่งจากการวางแผนให้ละเอียดยิ่งขึ้นไปยังผู้ผลิต
- ทำหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุมให้ฝ่ายผลิตได้ทำงานสำเร็จไปตามแผน
- รวบรวมปัญหาวิเคราะห์ กลับกรองปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น อันเป็นทางทำให้เกิดความไร้ประสิทธิภาพในการวางแผนส่วนกลางได้

หน่วยช่วยวางแผน

Process of Planning มี 2 ขั้นตอน

1. Plan Construction
2. Plan Implementation

Plan Construction ได้แก่

1. ทำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้วทำการวิเคราะห์
2. ออกคำสั่งไปยังหน่วยผลิตต่าง ๆ

เทคนิคต่าง ๆ ในการทำแผน

สิ่งต่าง ๆ ที่ช่วยนักวางแผนในการวิเคราะห์, เก็บรวบรวมตัวเลข

ก. การใช้หุ่นจำลองทางเศรษฐมิติ (Econometric Model) โดยที่นักวางแผนจะต้องมีข้อมูล 3 ชนิด ดังที่ได้แยกกล่าวไว้แล้ว

ก. ข้อมูลขีดความสามารถทางกายภาพของระบบเศรษฐกิจ (physical capacity)

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการผลิตสินค้าแต่ละชนิด

ค. ข้อมูลที่เกี่ยวกับความพอใจของสังคม

จากนั้นนำข้อมูลดังกล่าวไปสร้างสมการต่าง ๆ สมการแต่ละสมการล้วนแต่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เพราะปริมาณการผลิตสินค้าอย่างหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับปริมาณการผลิตสินค้าอื่น ๆ ดังนั้น ปริมาณสินค้าทุกชนิดจะต้องถูกกำหนดขึ้นมาพร้อมกัน จากระบบสมการที่เรียกว่า Simultaneous Equations สมการแต่ละสมการจะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจ จึงต้องอาศัยเครื่องคำนวณ

ข. คำคำนวณทางเศรษฐกิจโดยตรง (direct economic calculation techniques ถือเป็นวิธี ลองผิด, ลองถูก (Trial and Error) เป็นวิธีที่จะทำให้ Demand ของสินค้าทุกชนิด = ปริมาณการผลิตจากการวางแผนตามต้องการ โดยให้ผลิตสินค้าตามจำนวนปัจจัยการผลิตที่ต้องใช้ ซึ่งในระยะแรกไม่สามารถจะให้ผลได้ถูกต้องและสอดคล้องกันมากนัก ต้องทดลองบ่อย ๆ หลาย ๆ ครั้ง วิธีนี้ถือได้ว่าเป็นวิธีที่หุนหันค่าใช้จ่ายมากกว่าการใช้วิธีคำนวณจากเครื่องสมองกล มี 2 วิธี คือ

วิธีแรก Material balance บัญชีแจกจ่ายทรัพยากร

เริ่มต้น จะต้องกำหนดว่าเป้าหมายในปีรัฐจะผลิตสินค้าแต่ละชนิด อย่างละเท่าใด สินค้าที่รัฐผลิตขึ้นมาได้ที่หน่วยผลิตของรัฐจะส่งไปให้หน่วยผลิตใดบ้าง การผลิตสินค้าแต่ละชนิดต้องใช้ปัจจัยการผลิตเท่าใด และมาจากที่ไหน วิธีคำนวณมีหลายวิธี

ก. เอาตัวเลขของผลผลิตปีกลายเป็นหลัก แล้วคิดออกเป็น % ที่ต้องผลิตเพิ่มรวมเข้าไป โดยที่ % ของการเพิ่ม อาจหาได้จากแนวโน้มของอัตราการเพิ่มในรอบ 5 หรือ 10 ปีที่ผ่านมา

ข. พยายามสำรวจความสามารถทางกายภาพของอุตสาหกรรมแต่ละชนิด แล้วคำนวณดูว่า ถ้าได้เพิ่มการผลิตโดยใช้เครื่องจักรและ Technology ใหม่ ๆ ระบบเศรษฐกิจจะมีความสามารถเพิ่ม หรือมากขึ้นน้อยเพียงใดในอนาคต

หลังจากที่กำหนดเป้าหมายการผลิตของแต่ละหน่วยการผลิตไว้แล้ว จะส่งการไปยังหน่วยผลิต และจะส่งรายการปริมาณปัจจัยการผลิตที่ตนต้องใช้ (ซึ่งควรจะเป็นปริมาณปัจจัยขั้นต่ำสุด) เพื่อสามารถผลิตให้ได้ตามเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม หน่วยผลิตทุกหน่วยไม่สามารถจะ

ระบุปริมาณปัจจัยการผลิตที่ตนต้องใช้ตามอำเภอใจได้ เพราะนักวางแผนจะระบุไว้ว่า การผลิตสินค้าชนิดหนึ่งจะต้องใช้วัสดุเป็นจำนวนเท่าใด ความสัมพันธ์ทางเทคนิคการผลิตแบบนี้เรียกว่า *technical coefficient* ซึ่งจะเป็นดัชนีที่แสดงถึงปัจจัยน้อยที่สุดในการผลิตสินค้าจำนวนหนึ่ง (Maximum input / out put ratio)

จากนั้นนักวางแผนพยายามที่จะทำให้อุปสงค์ของปัจจัยการผลิตเท่ากับอุปทานของปัจจัยการผลิตพอดี โดยจะต้องพยายามทำให้ปริมาณปัจจัยการผลิตที่หน่วยผลิตทุกหน่วยที่เสนอและขอมาเท่ากับปริมาณ (สินค้าปัจจัย) ที่หน่วยผลิตผู้ทำการผลิตสินค้าปัจจัยสามารถผลิตขึ้นมาในรอบปีนั้น

3.5 ลักษณะบัญชีแจกจ่ายทรัพยากร

ตัวอย่างการแจกจ่ายทรัพยากรไม้

แหล่งผลิตไม้		ผู้ที่ต้องการใช้ไม้	
ก. ปริมาณไม้ที่ผลิตได้	1,500	ปริมาณไม้เพื่อใช้การบริโภค	1,500
จากโรงเลื่อย ก	500	ใช้สร้างบ้าน	800
„ ข	800	ใช้สร้างโรงงาน	700
„ ค	200		
ข. นำไม้ในโรงเลื่อยมาใช้อีก	100	ปริมาณไม้ที่ใช้ในการก่อสร้าง	400
ค. นำไม้จากมาเลเซียเข้าประเทศ	300	ทำทางรถไฟ	300
		สร้างสถานีรถไฟ	100
		ปริมาณที่เหลือเข้าคลัง	—
		ปริมาณส่งออก	—
	1,900		1,900

ดังนั้น จะเห็นว่าในทางปฏิบัติการจะทำให้อุปสงค์(D) = อุปทาน(S) ในระบบเศรษฐกิจจึงเป็นการยากมาก เพราะสินค้ามีมากมาย ขณะใดขณะหนึ่งสินค้าที่ผลิตได้มีไม่เพียงพอ จะส่งผลกระทบต่อการผลิตสินค้าชนิดอื่น ๆ ด้วย

เมื่อเป็นเช่นนั้น บัญชีการแจกจ่ายทรัพยากร จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามสถานะโครงสร้างเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะจะเป็นในด้านปริมาณและคุณภาพ การจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขในสิ่งใด จะกระทำได้อาศัย “Central Planning” จึงส่งผลให้เกิดความล่าช้าไม่ทันการ เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นย่อมเป็นไปได้

3.6 วิธีที่ 2 วิธีการลอง

โดยที่นักวางแผน จะกำหนดเป้าหมายของสินค้าขั้นสุดท้าย (final out puts) ขึ้นมาก่อน จากนั้นนักวางแผนจะส่งเป้าหมายการผลิตนี้ไปยังหน่วยผลิตต่างๆ กำหนดปริมาณปัจจัยการผลิตที่ใช้ โดยเอาเป้าหมายผลผลิตที่ต้องการ คูณกับ technical coefficient จากนั้นหน่วยผลิตก็จะรายงานขึ้นไปยังนักวางแผนว่าต้องการปัจจัยการผลิตเป็นจำนวนเท่าใด นักวางแผนก็จะนำเอาปริมาณปัจจัยมีหน่วยผลิตแต่ละหน่วยขอมารวมกันเข้า แล้วพิจารณาว่าสอดคล้องกับความต้องการขั้นสุดท้ายของสังคมหรือไม่ ปกติมักจะไม่สามารถพอดีนักวางแผนจะกำหนดเป้าหมายใหม่ ซึ่งอาจจะสูงขึ้นกว่าเดิม แล้วส่งไปให้ยังหน่วยผลิตให้กำหนดปริมาณที่ต้องการใช้อีกครั้ง

วิธีนี้จะต้องทำเรื่อยๆ ไป จนกว่าปริมาณปัจจัยการผลิตที่ต้องการใช้เท่ากับปริมาณปัจจัยที่มีอยู่ จากนั้นนักวางแผนก็จะนำเอาเป้าหมาย “ผลผลิตขั้นสุดท้าย” มาตัดแปลงเป็น “ผลผลิตอย่างหยาบ ๆ” ซึ่งเป็นเป้าหมายขั้นสุดท้ายของแผนที่จะส่งลงไปยังหน่วยผลิตต่างๆ

วิธีการทั้งสอง จะสามารถแก้ปัญหาพื้นฐานได้ว่า จะผลิตอะไร? จำนวนอย่างไร? จะทำให้รู้ถึง D & S อย่างคร่าว ๆ ถ้าไม่มีปัญหาทางด้านตัวเลข ข้อมูลต่างๆ จะทำให้ได้แผนที่สอดคล้องได้ดี แม้ว่าจะไม่ใช่แผนที่ดีที่สุด ทั้งนี้ เพราะว่าการคิดแผนทั้ง 2 วิธีนี้จะทำให้นักวางแผนสามารถเริ่มต้นได้โดยการกำหนดปริมาณความต้องการสินค้า โดยมีได้รู้ว่า ระบบเศรษฐกิจมีขีดความสามารถจำกัดเพียงใด นักวางแผนไม่รู้ว่าเป้าหมายที่กำหนดขึ้นนั้นจะสำเร็จหรือไม่ ไม่รู้ว่าจะมีวิธีการผลิตสินค้าชุดอื่นๆ โดยใช้ขีดความสามารถที่มีอยู่หรือไม่ ดังนั้น เมื่อไม่รู้ว่าคุณสมบัติของสินค้าแต่ละชนิดจะทดแทนกันได้อย่างไร? นักวางแผนจึงมักไม่ทราบ ว่า ต้นทุนจริง ๆ (วัดโดยใช้ต้นทุนในการผลิตสินค้าชุดอื่นๆ ที่ไม่ทำการผลิต alternative foregone) ในการผลิตสินค้าชุดที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นเท่าไร? ในการที่จะทำแผนให้ดีที่สุด เราจะต้องนำเอาความพอใจของสังคมกับขีดจำกัด(constraints) มาพิจารณาประกอบกัน จึงจะทำให้ได้เป้าหมายที่ดีและเหมาะสมที่สุด

ดังนั้น ข้อบกพร่องที่สำคัญที่สุดของการทำแผนทั้ง 2 วิธี คือ

ไม่ได้พิจารณาว่าปัจจัยการผลิตอย่างหนึ่งจะทดแทนปัจจัยการผลิตอย่างอื่น ๆ ได้หรือไม่เพียงใด วิธีการผลิตต่างๆ และเป้าหมายปริมาณการผลิตที่ส่งลงไปให้แก่หน่วยผลิตแต่ละหน่วยไม่ได้ถูกกำหนดขึ้นมาจากขบวนการทำแผน แต่ถูกกำหนดมาโดยปัจจัยภายนอก คือถูกกำหนดโดยค่าเฉลี่ยของ technical coefficients และถูกกำหนดโดยปริมาณการผลิตจำนวนเท่าเดิมที่หน่วยผลิตเคยผลิตมาก่อน ดังนั้นวิธี Direct economic calculation techniques จึงมิได้บอกผู้วางแผนว่าวิธีการผลิตวิธีไหนจะเป็นวิธีที่ต้นทุนการผลิตต่ำที่สุด และไม่ได้บอก

นักวางแผนว่า ควรจะให้โรงงานใด มีประสิทธิภาพที่สุดในการทำการผลิต ดังนั้น ข้อจำกัดของวิธีการคำนวณทางเศรษฐกิจโดยตรง คือไม่ได้พิจารณาถึงความเป็นไปได้ของการใช้ปัจจัยที่ทดแทนกัน ไม่ได้คิดถึงการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ และไม่สามารถสั่งให้โรงงานที่มีประสิทธิภาพต่ำหยุดผลิต

อย่างไรก็ตาม แม้ว่านักวางแผนจะเห็นว่าระบบเศรษฐกิจควรมีแผนที่สอดคล้อง (consistency) และเหมาะสมที่สุด (optimality) แต่ความสอดคล้องกันในระบบเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่จำเป็นที่สุดของทุกระบบเศรษฐกิจ เพราะถ้ามีแผนที่ที่ไม่สอดคล้องจะทำให้เกิดมีผลผลิตส่วนเกิน Surplus หรือ shortage เกิดขึ้นได้ อันจะทำให้ระบบเศรษฐกิจเกิดการปั่นป่วน (ขอให้นักศึกษาฟังตระหนักรู้ว่า ถ้าสามารถทำให้ $D = S$ ในระบบเศรษฐกิจ ก็ได้หมายความว่าระบบเศรษฐกิจจะสามารถผลิตสินค้าได้ในปริมาณที่เหมาะสมที่สุดเสมอไป) ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจที่มีการวางแผนจากส่วนกลางพยายามที่จะทำให้ Demand ได้สมดุลกับ Supply แต่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้น ความสมดุลดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ เพราะฝีมือและกลไกของตลาด the Perfectly Invisible Hand (มือวิเศษที่มองไม่เห็น)

จะเห็นว่าทั้ง 2 วิธี เน้นแต่ด้านปริมาณสินค้าแต่ละชนิด แม้เวลาจะคิดจริงๆ จะใช้ราคามาวัดมูลค่าของสินค้าทั้งหมด แต่สิ่งที่นักวางแผนสนใจก็คือ ปริมาณสินค้าที่นักวางแผนต้องการให้ได้สมดุล เพราะว่าเป้าหมายในการผลิตของหน่วยผลิตทุกหน่วยจะถูกกำหนดเป็นปริมาณผลิตผลจำนวนหนึ่ง ฉะนั้น หน่วยผลิตทุกหน่วยจะสนใจแต่ปริมาณผลผลิต (Gross Output) เท่านั้น จึงเกือบไม่สนใจกับปัญหาที่ว่า จะผลิตอย่างไร? จึงจะทำให้สวัสดิการของสังคมสูงขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ การผลิตมักจะประสบปัญหาสูญเสียเปล่า เช่น โรงงานถลุงแร่จะมีการใช้แร่เป็นจำนวนมากกว่าที่จำเป็น เพื่อให้ได้ปริมาณเหล็กตามที่ต้องการ พวกขบถบรรทุทุกซึ่งถูกกำหนดให้วิ่งให้ได้เท่านั้นเท่านั้นไมล์ในหนึ่งสัปดาห์จะพยายามทำเส้นทางการเดินทางให้มาก ในที่สุดทำให้เกิดการวิ่งทับเส้นทาง นับว่าเป็นความสูญเสียอย่างมาก

การผลิต

ระบบ Socialism โจมตีฝ่าย Capitalism ว่าลักษณะการผลิตแบบ Capitalism ว่าผลิตเพื่อสนองความต้องการของสังคมส่วนรวม แต่ผลิตเพื่อมุ่งหวังกำไร?

ระบบ Capitalism โจมตีระบบสังคมนิยมว่า การผลิตในระบบสังคมนิยม “ทำให้เกิดการสูญเสียเปล่ามากกว่าที่จะผลิตเพื่อใช้” (production is for waste rather than for use)”

การปฏิบัติเวลาวางแผนมักจะมีปัญหา

เวลาจำกัด ซัดความสามารถของนักวางแผนมีจำกัด ดังนั้น แทนจะให้พนักงานสามารถทำแผนได้ละเอียดลออ จึงทำให้คำสั่งต่าง ๆ ที่ส่งลงไปยังหน่วยผลิตไม่ละเอียดพอ ยิ่งกว่านั้น นักวางแผนยังไม่สามารถศึกษาถึงความต้องการของปัจจัย และขีดความสามารถของหน่วยผลิตแต่ละหน่วยได้อย่างละเอียด ปัญหาเหล่านี้จะแก้ไขได้โดยวิธีการใช้สายงานระบบราชการเท่านั้น หน่วยงานดังกล่าวจะทำหน้าที่แบ่งเบาภาระในการวางแผนของนักวางแผน กล่าวคือ มีหน้าที่ในการรวบรวม และแยกย่อยข้อมูลต่างๆ (data aggregation and disaggregation) เพราะ

ก. ในการทำแผนจริง ๆ นักวางแผนไม่มีเวลาเพียงพอที่จะศึกษาข้อมูลดิบจากหน่วยผลิตทุกหน่วย จะต้องมียุทศาสตร์หนึ่งทำหน้าที่รวบรวมตัวเลขดังกล่าว และสรุปผลนำเสนอให้นักวางแผนอีกทีหนึ่ง

ข. คำสั่งต่าง ๆ ที่จะกำหนดให้หน่วยผลิตทำการผลิตมักจะเป็นเป้าหมายกว้าง ๆ หน่วยผลิตจะไม่มีวันเข้าใจได้ว่าตนต้องผลิตอะไร ?

ข้อบกพร่องที่สำคัญใน central planning

คือในบางกรณี ข้อมูลจะถูกบิดเบือน (distortions) เช่น ในแผนขั้นสุดท้าย ถ้าดูตามตัวเลขรวมจะได้ดุลพอดี แต่มาพิจารณาในรายละเอียด กลับปรากฏว่าไม่ได้ดุล คืออุปสงค์และอุปทานของวัสดุอาจเท่ากัน ในขณะที่อุปสงค์และอุปทานของเหล็กเส้น ปูน ซีเมนต์ ไม้ ไม้ไม่ได้ดุลกัน

บัญชีการแจกจ่ายทรัพยากร

แหล่งที่มา		แหล่งที่ใช้	
	6,000 ตัน		6,000 ตัน
เหล็กเส้นมี	2,500	ต้องการใช้	2,300
อะลูมิเนียม	1,500	”	1,000
ไม้	1,500	”	1,700
ปูน	500	”	1,000

จากตารางจะเห็นว่าต้องการไม้ 1,200 แต่มีอยู่ 1,500 แต่ไม้ไม่สามารถจะหาวัสดุอื่นทดแทนได้อย่างสมบูรณ์ จะมีผลกระทบทำให้เป้าหมายจำนวนผลผลิตที่ได้กำหนดไว้

ตามแผนจะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้น แม้ว่าตัวเลขรวมจะสามารถให้ภาพกว้าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะของระบบเศรษฐกิจแก่นักวางแผนได้ แต่ภาพดังกล่าวไม่สามารถแสดงลักษณะพิเศษและความสามารถของหน่วยผลิตย่อย ๆ ได้

Process of Implementation

การจะบรรลุเป้าหมายตามแผนที่ได้วางไว้ในหน่วยผลิต ต้องปฏิบัติตามคำสั่งตามแผน แต่ในการปฏิบัติอาจจะเกิดปัญหาทางด้าน D & S ของสินค้าบางอย่างไม่ได้คู่กันกรณีเช่นนี้เราไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้วางแผนหาทางแก้ไขโดยมีระบบตอบสนอง (feed back) เพื่อให้ นักวางแผนสามารถรู้ได้ทันทีว่าแผนประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ในขณะเดียวกันจะมีบทลงโทษให้รางวัล เพื่อกระตุ้นผู้จัดการโรงงานต่าง ๆ ให้พยายามแก้ปัญหาต่าง ๆ ทำในสิ่งที่ถูกต้องที่สุด แม้ว่าในบางครั้งคำสั่งที่ได้รับมาตามแผนอาจจะไม่ชัดเจน และถูกต้องพอสำหรับปฏิบัติ นักวางแผนไม่มีเวลาความสามารถพอที่จะมาควบคุมการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งหมด นักวางแผนจึงต้องพึ่งหน่วยงานในการวางแผนที่ตั้งขึ้นมาทำหน้าที่รวบรวม แยกแยะข้อมูลโดยให้หน่วยงาน

1. ด้านการควบคุม

เมื่อนักวางแผนไม่มีเวลามาควบคุมการรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ นักวางแผนจะแบ่งให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาโดยแบ่งออกเป็น 2 พวก

พวกหนึ่งทำหน้าที่ด้านการผลิต

พวกหนึ่งทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของพวกแรก

หน่วยที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ (supervisory agency) จะต้องรับผิดชอบต่อผลงานของฝ่ายผลิตที่อยู่ในความดูแลของตน จึงทำให้นักวางแผนไม่ต้องติดต่อกับหน่วยผลิตต่าง ๆ มากมาย เพียงแต่ติดต่อโดยตรงกับหน่วยสอบไม่ก็หน่วย ก็สามารถทราบปัญหาต่าง ๆ ได้ละเอียดพอ

การควบคุมจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าจะต้องมีการตรวจสอบละเอียดกันเพียงใด จึงจะสามารถทำให้นักผลิตสามารถปฏิบัติตามแผนนั้นได้ นี่ก็ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ว่าเราจะปล่อยให้อำนาจการตัดสินใจถูกรวมไว้ที่ส่วนกลางมากน้อยเพียงใด หรือควรจะมีการกระจายอำนาจออกจากส่วนกลางเพียงใด นั่นคือ สมมติว่าในระหว่างการดำเนินงานตามแผนจะต้องมีการแก้ไขแผนอำนาจในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขควรตกอยู่กับใคร ถ้าอำนาจอยู่ในมือของนักวางแผนโดยหน่วยผลิตไม่มีอิสระใด ๆ เลยในการเปลี่ยนแปลงแก้ไข การจัดการเรื่องแผนต่าง ๆ ต้องเป็นการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางทั้งหมด โดยที่หน่วย

ตรวจสอบแต่ละหน่วย ต้องคอยรวบรวมรายละเอียดเสนอนักวางแผนมากที่สุดจะมากได้ แต่ถ้ามีการกระจายอำนาจ ขอมให้หน่วยผลิตมีอิสระในการตัดสินใจมากขึ้น จะเป็นการประหยัดเวลาของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ เพราะไม่ต้องเสียเวลาตรวจสอบอย่างละเอียด นอกจากนี้ผู้ตรวจสอบแต่ละคนสามารถตรวจสอบงานของหน่วยผลิตได้มาก หน่วยขึ้น (Large span of Control) ทำให้จำนวนลำดับชั้นในการบังคับบัญชามีน้อยลง

การกระจายอำนาจก่อให้เกิดผลดีหลายประการ เช่น การกระจายอำนาจเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีที่สุด มีโอกาสแก้ไขปัญหาย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับเหตุการณ์ แต่อย่างไรก็ตาม นักวางแผนในระบบสังคมนิยมแบบบังคับ มักจะไม่ค่อยยอมปล่อยให้อำนาจในการตัดสินใจกระจายไปอยู่ในมือของผู้จัดการโรงงาน แม้ควรจะทราบถึงผลที่ได้รับ แต่นักวางแผนเหล่านี้ก็กลัวว่า หน่วยผลิตอาจไม่ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายส่วนรวมของชาติ ทำให้อำนาจในการควบคุมระบบเศรษฐกิจของนักวางแผนลดน้อยลง

ถ้าเป็นไปในกรณีที่นักวางแผนยินดี จะมอบอำนาจการตัดสินใจไปให้กับหน่วยผลิต จำต้องมีเงื่อนไขบางประการ กล่าวคือ นักวางแผนจะกำหนดแนวทางต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือชี้ให้หน่วยผลิตสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง หมายถึง การตัดสินใจให้สอดคล้องกับความพอใจของนักวางแผน ดังนั้น นักวางแผนจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบรางวัลขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องล่อใจให้หน่วยผลิตตัดสินใจได้อย่างสุขุมรอบคอบ จึงถือว่ารางวัลเป็นสิ่งจูงใจ และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่จะนำมาใช้วัดความสำเร็จของหน่วยผลิตต่าง ๆ ในการใช้ดัชนีวัดความสำเร็จของงานนั้น ๆ จะช่วยลดปัญหาสำหรับนักวางแผนปัญหาข้อมูลหน่วยผลิตต่าง ๆ ลดน้อยลง ถ้าสามารถเลือกดัชนีวัดความสำเร็จที่ดีที่สุด ก็ไม่จำเป็นที่หน่วยผลิตจะต้องทำรายงานเกี่ยวกับความก้าวหน้าการผลิตทุกด้าน

ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่มีการวางแผนจากส่วนกลาง การใช้ดัชนีวัดความสำเร็จ มีหลายประเภท แต่ละประเภทขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ที่ต่างกัน

การวัดแบบผลผลิตรวม(Gross Output) ถือเป็นการวัดอย่างหยาบ ๆ โดยทำการวัดออกมาในรูป จำนวนผลผลิตทั้งหมด วัดออกมาในรูปมูลค่าของผลผลิตทั้งหมด

ข้อเสียการวัดแบบผลผลิตรวม บรรดาโรงงานที่ทำหน้าที่ผลิตจะไม่พยายามผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีที่สุดเพราะถ้าจะวัดความสำเร็จโดยพิจารณา

1. ปริมาณผลผลิต จะมุ่งผลิตให้ได้ปริมาณมาก ใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพต่ำ มุ่งด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ

2. มูลค่าของผลผลิต จะมุ่งใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพที่ดี มุ่งผลิตแต่สินค้าที่มีคุณภาพที่ดี

การวัดโดยอาศัยมูลค่าเพิ่ม (value added)

เป็นการวัดค่าของความแตกต่างจากมูลค่าของผลผลิต หักออกจากมูลค่าของวัสดุที่นำมาใช้เป็นปัจจัยการผลิต ข้อบกพร่องของวิธีนี้มุ่งการผลิตแบบ labor intensive ด้วยเหตุผลซึ่งใช้แรงงานมากเท่าใด มูลค่าของผลผลิตจะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ผู้จัดการด้านการผลิตจะได้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น

การกำหนดราคาและการวางแผน

ระบบสังคมนิยม อุปสงค์ของการต้องการจะต้องให้มีความสอดคล้องกับการวางแผน ทั้งนี้ เพราะราคาจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการจัดสรรทรัพยากรไปให้แก่หน่วยผลิตต่าง ๆ ถ้าหากราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นจะมีการนำทรัพยากรมาใช้ในการผลิตสินค้าเพิ่มสูงขึ้นในทางตรงกันข้ามถ้าราคาสินค้าลดลง จะมีการนำทรัพยากรมาใช้ในการผลิตลดน้อยลง แต่ถึงอย่างไร ก็มีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้น ผู้ดำเนินการผลิตในหน่วยผลิตต่าง ๆ จะไม่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ดังนั้น การกำหนดราคาผลผลิตจะไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาที่จะตามมาคือ ปริมาณการผลิตกับอุปสงค์ของสินค้านั้น ๆ

ดังนั้น การอาศัยการวางแผนจากส่วนกลาง (central planning) เป็นผู้จัดสรรทรัพยากร จะต้องรู้ถึงสภาพของราคาอย่างแท้จริงของผลผลิต ดังนั้น การคำนวณต้นทุนการผลิต จะต้องให้ถูกต้องและใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง หน่วยผลิตแต่ละแห่งจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างดีสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง การกำหนดราคาจากการวางแผนจากส่วนกลาง ก็จะบรรลุผล

สรุป

การวางแผนจากส่วนกลางทางตรง กระทำได้โดยอาศัยกลไกราคาและมาตรการด้านการคลัง กรณีทางอ้อมกระทำโดยควบคุมปริมาณโดยตรง ผู้ที่ทำหน้าที่วางแผนต้องรอบรู้ถึงจิตใจความพึงพอใจของรัฐและหน่วยผลิต หน่วยแผนส่วนกลางจะทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานของข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการคำนวณทางเศรษฐกิจ กำหนดเป้าหมายทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ บุคคลที่ทำหน้าที่สำคัญในการกำหนดรายละเอียดของแผนคือนายกรัฐมนตรี เงื่อนไขที่จะทำให้ Central Planning บรรลุผลสำเร็จ รัฐบาลที่ทำหน้าที่วางแผนจะต้องรอบรู้ทุกองค์การตัดสินใจไม่ว่ากรณีไหนจะต้องนำมาเขียนอย่างละเอียดลงในแผน เงื่อนไขดังกล่าวมีส่วนสำคัญทำให้การวางแผนจากส่วนกลางไม่บรรลุผลสำเร็จ จุดบกพร่องอย่างสำคัญอันเกิดจากการวางแผนจากส่วนกลางข้อมูลจะถูกบิดเบือน เพราะจะเกิดการพรางตาด้านตัวเลข ถ้าพิจารณาเฉพาะอุปสงค์และอุปทานของปัจจัยการผลิตจะเข้าสู่สมดุล แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงปัจจัยการผลิตบางประเภทไม่สามารถจะใช้ทดแทนกันได้

แบบทดสอบความรู้

1. จงกล่าวถึงบทบาทของรัฐบาลในการวางแผนจากส่วนกลาง
2. การวางแผนจากส่วนกลางกระทำใน 2 ลักษณะทั้งทางตรงและทางอ้อม อธิบายทราบว่าแต่ละวิธีดำเนินกิจกรรมโดยอาศัยสิ่งใด
3. บุคคลใดจะทำหน้าที่เป็นนักวางแผน ควรจะมีความรอบรู้ในสิ่งใดบ้าง
4. จงกล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผน มีประการใดบ้าง
5. อุปสรรคที่ทำให้การวางแผนส่วนกลาง (Central Planning) ไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีประการใดบ้าง
6. ลักษณะบัญชีแจกจ่ายทรัพยากร (Material Balance) มีความสำคัญอย่างไรต่อการวางแผนส่วนกลาง ปัจจุบันยังคงมีการใช้หรือไม่
7. จงอภิปรายปัญหาที่มักเกิดขึ้นในด้านปฏิบัติของการวางแผน

หนังสืออ่านประกอบ

วิชา สังข์รัมย์. การวางแผนจากส่วนกลาง. กรุงเทพมหานคร (โรเนียวเข้าปก) 2520.
